

PILNOJE IR NEPILNOJE ŠEIMOJE GYVENANČIŲ 10 IR 12 KLASIŲ MOKSLEIVIŲ VERTYBINIŲ ORIENTACIJŲ RAIŠKA: ŠEIMOS IR SANTUOKOS ASPEKTAS

Eglė Matienė, Ramona Žiauberytė, Monika Murnikaitė, Simona Kiviliauskaitė

Šiaulių universitetas, Edukologijos fakultetas

Įvadas

Valstybinės šeimos politikos koncepcijos (2008) 1.6.9 straipsnyje nurodyta, kad: „Šeima – sutuoktiniai ir jų vaikai (įvaikiai), jeigu jų yra“. Ta pati koncepcija apibrėžia ir kitą sąvoką: „Nepilna šeima – šeima arba išplėstinė šeima, kurioje santuokai pasibaigus vaikai yra netekę vieno ar abiejų tėvų“. Kitaip tariant, šeimos sudarymas valstybės lygmeniu yra siejamas tik su santuokos, t. y. įstatymų nustatyta tvarka įformintu savanorišku vyro ir moters susitarimu sukurti šeimos teisinius santykius, sudarymu. Remiantis šia koncepcija, tarsi eliminuojami ne santuokoje gimę vaikai, partnerių šeimos, apie tos pačios lyties asmenų santuoką net neužsimenama.

Šeima – pirmoji socialinė institucija, perteikianti tam tikrus elgesio modelius (Kiliuvienė, Vaitkienė, 2007, p. 83). Socializacijos, vertybių internalizacijos procesas vyksta betarpiškai ir, nepaisant šeimos modelio, anot G. Butkienės, A. Kepalaitės (1996), vaikas perima šeimos gyvenimo būdą, jos narių dorinę bei dvasinę kultūrą, elgesio normas, veiklos ir bendravimo su kitais žmonėmis pavyzdžius.

Globalizacijos pokyčių tyrėjų D. Held ir kt. požiūriu, „istorijoje dar nebuvo tokio masto ir tokios apimties kultūros vertybių kaitos, kokia šiandien vyksta šiuolaikinių telekomunikacijų, transliacijų ir transporto infrastruktūrų dėka“ (2002, p. 360). Galima teigti, kad jauno žmogaus vertybių internalizacijos dinamika ir sėkmingumas susijęs su daugeliu įvairių intensyvumu veikiančių veiksmų.

Šeimos instituto pokyčiai ir ekologinėje aplinkoje vykstantys procesai vienaip ar kitaip veikia ir moksleivių vertybių sistemą. Pavyzdžiui, remiantis A. Mitriko straipsniu „Moters vaidmens vertinimas Lietuvoje ir Europos šalyse“ (2001), pasitvirtina nuomonė, kad plinta požiūris į santuoką kaip atgyvenusį institutą (tai labiausiai palaiko jaunesnio amžiaus žmonės). Vis labiau ryškėja tendencija, ypač tarp jaunesnių asmenų, kad skyrybos yra priimanamos kaip natūralus reiškinys, o noras turėti vaikų vis mažiau siejamas su šeimos kūrimu. Daugėja nuomonių, kad vaikai gali augti bei vystytis ir nepilnose šeimose. Kartu plinta pozityvus požiūris į moteris, kurios pareiškia norą auginti vaiką vienos.

Tiriant paauglių požiūrį į vertybes, visų pirma buvo atsižvelgta į vertybių svarbumo pripažinimo laipsnį, kaip požiūrio į konkrečių vertybę atspindį (Aramavičiūtė, Martišauskienė, 2009).

Šiam tyrimui („Jaunimo požiūris į šeimą“) buvo pasirinkti paaugliai, nes, šiame amžiaus tarpsnyje vykstantys dideli kokybiniai asmenybės vystymosi pokyčiai iš pagrindų ardo anksčiau susiklosčiusią vaiko interesų ir nuostatų sistemą.

Analizuodami problemos ištirtumą daugiakultūrių aspektu, galėtume teigti, kad tai, kas svarbiausia gyvenime (šeima, draugai, laisvalaikis, politika, darbas, religija), įvairiose šalyse vertinama labai skirtingai. Tą puikiai

irodo Europos vertybių tyrimas (EVT) ir Pasaulio vertybių tyrimas (PVT), kuriais (pradedant 1981 m. EVT ir baigiant 2000–2001 m. PVT) buvo siekiama sužinoti respondentų nuomonę apie tai, kas svarbiausia jų gyvenime.

Lietuva pagal labiausiai proteguojamas svarbiausias gyvenimo vertybes skiriasi ne tik nuo senųjų Europos Sąjungos šalių, kuriose ypač sureikšminamas laisvalaikio bei draugų svarbumas, bet ir nuo naujų Europos Sąjungos narių santykinai žemesniu laisvalaikio bei draugų, religijos ir šeimos vertinimu (Mitrikas, 2005). Lietuva patenka į tą grupę, kurioje susibūrusios posocialistinės šalys su jų respondentams būdingu religijos, laisvalaikio ir draugų nuvertinimu.

Apibendrinant teigtina, kad Lietuvoje šeimos vertybių tyrimams nebuvo skirta daug dėmesio. Be minėtų EVT ir PVT, kurių dalis buvo skirta kai kuriems šeimos vertybių ir vertybinių nuostatų bei orientacijų klausimams, kitų specialių šeimos vertybių tyrimų Lietuvoje nebuvo atlikta.

Tyrimo objektas – moksleivių, gyvenančių pilnose ir nepilnose šeimose, požiūris į šeimą ir santuoką.

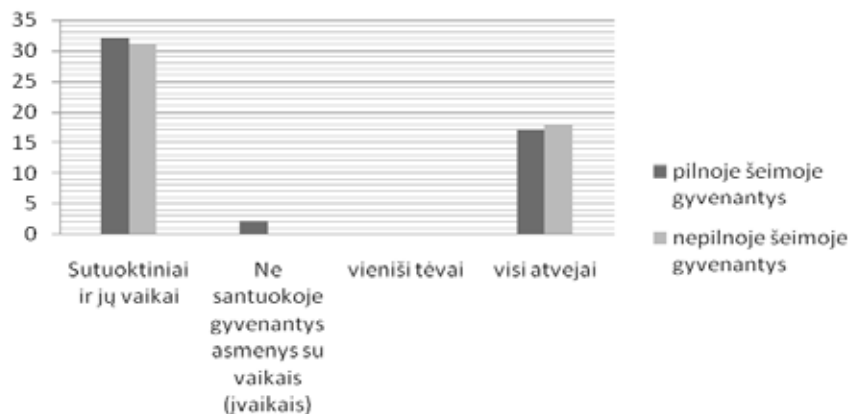
Tyrimo tikslas – ištirti 10 ir 12 klasių moksleivių, gyvenančių pilnose ir nepilnose šeimose, vertybinių orientacijų raišką.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir kitų informacinių šaltinių analizė, anketinė apklausa, grafinis duomenų vaizdavimas, tyrimo duomenų interpretavimas, lyginamoji analizė.

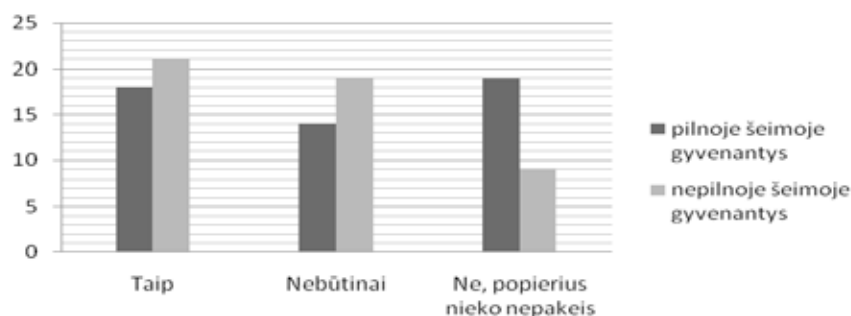
Tyrimo imtis. Tyrime dalyvavo 100 Šiaulių miesto gimnazijos, Mažeikių vidurinės mokyklos ir Panevėžio rajono vidurinės mokyklos 10 ir 12 klasių moksleivių. Iš jų 49 gyvena nepilnose šeimose, o 51 – pilnose. 10 ir 12 klasės mokinių vertybinėms orientacijoms šeimos ir santuokos aspektu tirti buvo panaudota straipsnio autorių parengta anketa. Anonimines anketas užpildė 105 Mažeikių, Panevėžio rajonų ir Šiaulių miesto bendrojo lavinimo mokyklų mokiniai, iš kurių 49 gyvena nepilnose šeimose, o 51 – pilnose. 5 anketos nebaigtos pildyti, todėl traktuojamos kaip sugadintos, duomenys atmesti ir toliau neanalizuojami. Tyrimo rezultatus iliustruojančiuose paveiksluose duomenys pateikiami absoliučiais skaitmenimis.

Tyrimo rezultatai

Tyrimo metu respondentų buvo prašoma pasirinkti vieną iš pateiktųjų šeimos apibrėžties alternatyvų, labiausiai atitinkančių tiriamojo asmeninį požiūrį ir nuomonę apie šeimos, kaip instituto, sampratą (1 pav.). Pažymėtina, kad valstybės lygmeniu dėl vienos šeimos sampratos nesutariama, nes 2011 m. Lietuvos Respublikos Seimui prireikė Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo išaiškinimo dėl Valstybinėje šeimos politikos koncepcijoje (2008) įtvirtintų šeimos (1.6.9 punktą), darnios šeimos (1.6.2 punktą), išplėstinės šeimos (1.6.4 punktą) ir nepilnos šeimos (1.6.6 punktą) sąvokų apibrėžimų.

1 pav. Respondentų nuomonė apie šeimų sampratą (N = 100)

2 pav. Respondentų nuomonė apie santuokos svarbą šeimos kūrimui (N = 100)

1 pav. pateikti duomenys atskleidžia, kad daugumai pilnose (N = 32) ir nepilnose (N = 31) šeimose gyvenančių respondentų priimtina tradicinė šeimos samprata, nes išsakyta nuomonė, jog tikra šeima yra laikomi sutuoktiniai ir jų vaikai (įvaikiai, jei jų yra), tačiau tik du respondentai, gyvenantys pilnoje šeimoje, mano, kad tikra šeima yra ne santuokoje gyvenantys asmenys su vaikais (įvaisiais).

Iš pateiktų rezultatų galima daryti išvadą, kad didžioji dalis (63) respondentų pasisako už tradicinę šeimos institutą ir jo sąvoką, nes tikra šeima laiko sutuoktinius ir jų vaikus.

Autorių (Stankūnienė ir kt., 2003, p. 116) nuomonė nesutampa su tyrimo metu gautais rezultatais, nes jie teigia, kad „jaunesnioji karta vis labiau pritaria naujiems šeimos bruožams: kohabitacijai, nesantuokinių vaikų gausėjimui, gimstamumo mažėjimui, nepilnos šeimos modeliui, santuokos atidėjimui vyresniam amžiui, apsisprendimui likti bevaikiams“. Remiantis autorių požiūriu, galima daryti prielaidą, jog, mokslininkų manymu, jaunimas vis labiau propaguoja Lietuvoje įsigalinčią šeimos transformaciją – perėjimą nuo tradicinio prie modernaus šeimos modelio. Tačiau gauti rezultatai paneigia šią prielaidą, nes didžioji dalis respondentų (N = 63) nepasisako už modernios šeimos kūrimą, o atvirkščiai – šeimos atžvilgiu yra gana konservatyvūs ir prioritetu laiko santuoką.

Tyrimo metu buvo siekiama ištirti respondentų nuomonę apie santuokos būtinumą siekiant sukurti šeimą. Analizuojant tyrimo metu gautus duomenis (2 pav.), išryškėjo, jog daugiausiai tiriamųjų, gyvenančių nepilnoje

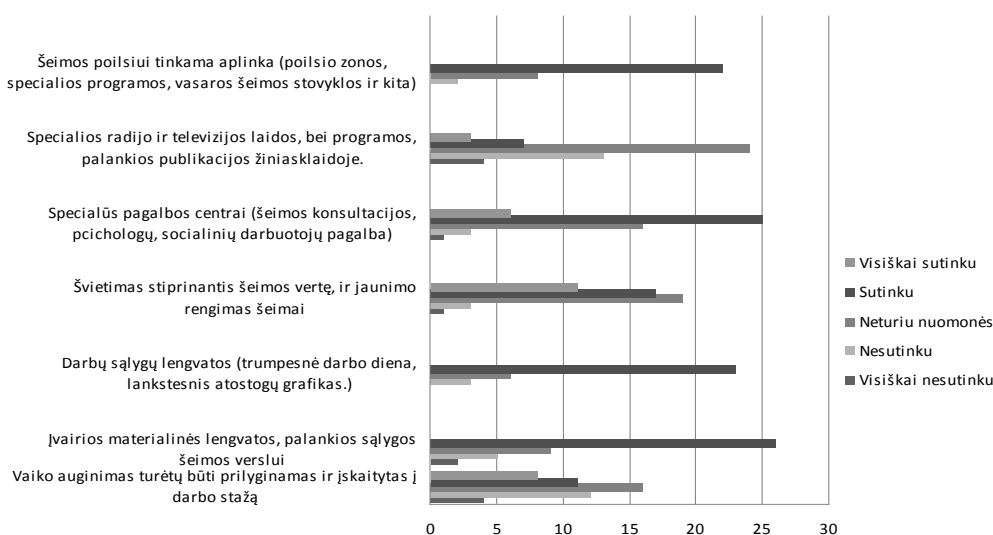
šeimoje (N = 21), mano, kad santuoka yra būtina norint sukurti šeimą, tačiau didžioji dalis pilnoje šeimoje gyvenančių apklaustųjų (N = 19) mano, kad popierius, arba kitaip santykių įteisinimas santuokiniu pasižadėjimu, nieko nepakeis norint sukurti šeimą. Pažymėtina, kad šį teiginį pasirinko mažiausiai respondentų, gyvenančių nepilnoje šeimoje.

Taigi vertinant gautus duomenys matyti tendencija, jog nepilnose šeimose gyvenantys respondentai labiau negu gyvenantys pilnose šeimose vertina santuoką.

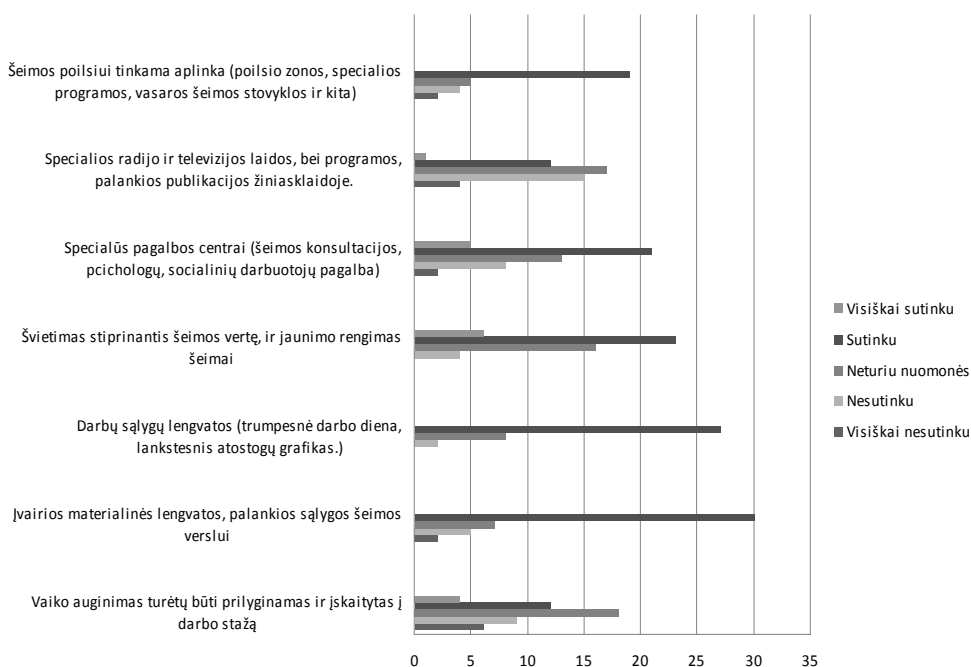
Tyrimo metu gauti rezultatai prieštarauja I. Tilindienės (2006, p. 149) atliktam tyrimui „Paauglių iš pilnų ir nepilnų šeimų savęs vertinimas ir santykis su aplinka“, kurį atlikus buvo nustatyta, kad paaugliai iš nepilnų šeimų labiau nei jų bendraamžiai iš pilnų šeimų linkę nepriimti grupinių standartų ir socialinių vertybių.

Taigi, galima teigti, kad gauti duomenys paneigia I. Tilindienės tyrimo rezultatus, nes matoma, kad paaugliai, gyvenantys nepilnose šeimose, labiau vertina socialines vertybes, šiuo atveju santuoką, negu pilnose šeimose gyvenantys respondentai. Tai reiškia, kad paaugliai, lyginami savo šeimą su pilnomis šeimomis, teikia pirmenybę tradiciniam šeimos modeliui, siekdami užpildyti emocinę, psichologinę ir dvasinę tuštumą, kurią suteikė šeimoje buvę neigiami šeimos narių tarpusavio santykiai.

Civilinės metrikacijos duomenimis, 2012 m. užregistruota 2350 santuokų, tuo tarpu 2011 m. 193 santuokomis mažiau – 2157. Taip pat 2012 m. išsituokė 67 poromis mažiau nei 2011 m., pažymima, kad ištuokų skaičius vis

3 pav. Pilnoje šeimoje gyvenančių respondentų nuomonė apie veiksmingiausius šeimos stiprinimo būdus (N = 51)

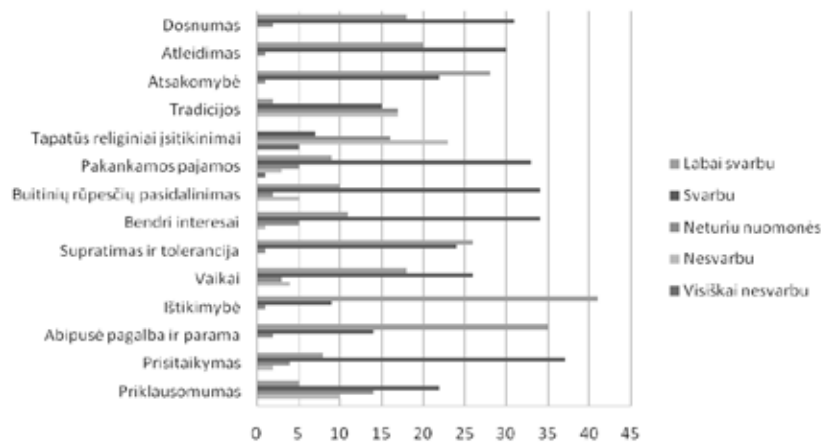

4 pav. Nepilnoje šeimoje gyvenančių respondentų nuomonė apie veiksmingiausius šeimos stiprinimo būdus (N = 49)

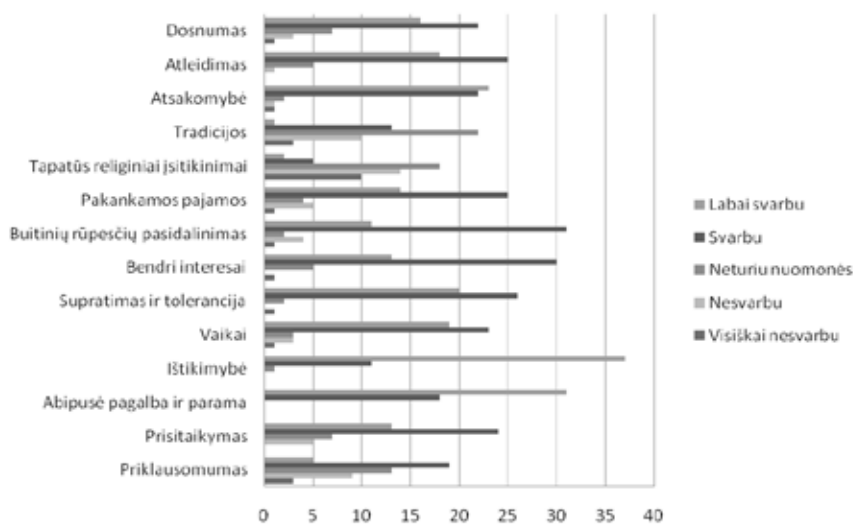
dar gana didelis. 2012 m. užregistruotos 1155, o 2011 m. – 1222 ištuokos. Vadovaujantis šia statistika, tyrimo metu jaunuolių taip pat buvo teiraujama, kas, jų nuomone, padėtų sustiprinti šeimos institutą (3, 4 pav.).

Įvertinus ir sugretinus skirtingų tipų (pilna, nepilna) šeimose gyvenančių jaunuolių tyrimų rezultatus (3, 4 pav.), paaiškėjo, kad skirtumai tarp šeiminio instituto tipo neturi įtakos asmenų požiūriui apie galimus šeimos stiprinimo būdus. Tiek pilnose, tiek nepilnose šeimose gyvenantys asmenys įvardijo tapačius, jų nuomone, pačius veiksmingiausius stiprinimo būdus: darbo sąlygų lengvatas, šeimos poilsiui palankesnių aplinkų įkūrimą bei įvairių materialinių lengvatų suteikimą, palankias šeimos verslo kūrimo sąlygas (3, 4 pav.). Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijoje akcentuojama

valstybės parama šeiminiam institutui juridškai įtvirtina respondentų įvardintą svarbiausią šeimos stiprinimo būdą. Konstitucijos 39 straipsnyje 2 dalyje nustatyta: „Dirbančioms motinoms įstatymas numato mokamas atostogas iki gimdymo ir po jo, palankias darbo sąlygas ir kitas lengvatas“. Tačiau ši Lietuvos Respublikos teisės sritis ganėtinai ydinga, Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo doktrinoje pažymima, kad Konstitucijoje nėra *expressis verbis* nustatyta kokių nors paramos šeimoms, auginančioms ir auklėjančioms vaikus namuose, teikimo pagrindų, sąlygų, terminų, dydžių. Juos, laikydamasis Konstitucijos normų ir principų, turėtų nustatyti valstybės įstatymų leidėjas. Nors šioje srityje įstatymų leidėjas ir turi plačią diskreciją, pabrėžtina, kad valstybės paramos šeimai teikimas negali būti susietas su tokiomis

5 pav. Pilnoje šeimoje gyvenančių mokinių nuomonė apie šeimos vertybių reikšmingumą (N = 51)

6 pav. Nepilnoje šeimoje gyvenančių mokinių nuomonė apie šeimos vertybių reikšmingumą (N = 49)

aplinkybėmis (sąlygomis), kurios dirbtinai ap sunkintų šios paramos gavimą.

Atliekant tyrimą metu gautų pilnose ir nepilnose šeimos gyvenančių respondentų duomenų lyginamąją analizę, aptinkama ne tik panašumų, bet ir nežymių nuomonių skirtumų, kai kalbama apie specialiąsias radijo ir televizijos laidas, programas, šeiminiam institutui palankias publikacijas žiniasklaidoje. Šį stiprinimo būdą veiksmingu laiko daugiau nepilnoje šeimoje gyvenančių respondentų (N = 12) (4 pav.) nei pilnoje šeimoje gyvenančių apklaustųjų (N = 7) (3 pav.). Galima daryti prielaidą, kad to priežastis – nepilnos šeimos, kaip negatyvaus, asocialaus darinio, afišavimas žiniasklaidoje.

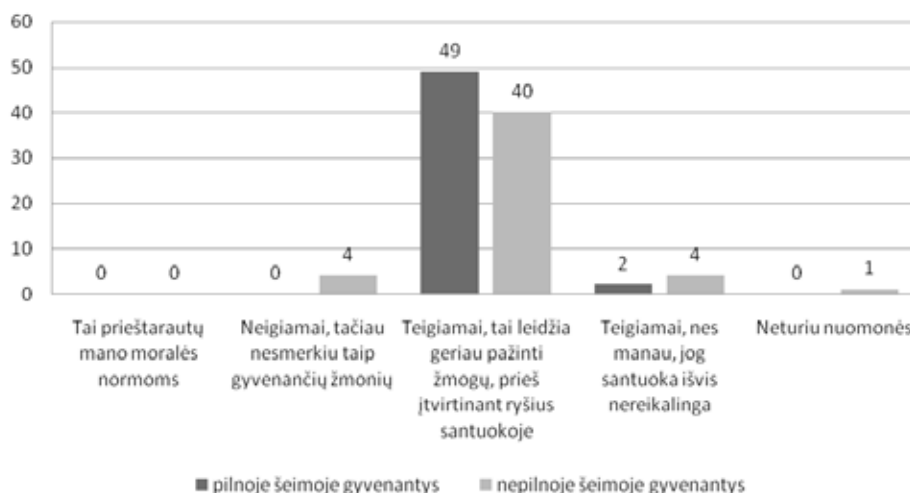
Vadovaujantis tyrimo duomenimis, galima daryti išvadą, kad šeimos vienybei bei patvarumui didžiausią poveikį daro drauge praleistas laikas, rekreacinės šeimos funkcijos sėkmingumas, puoselėjimas, o tik vėliau materialinė jos bazė.

Analizuojant tiriamųjų nuomonę apie šeimos vertybių reikšmingumą, būtina paminėti, kad dauguma respondentų labai svarbiomis įvardija abipusę pagalbą, paramą bei ištikimybę. Tai būdinga jaunuoliams, gyvenantiems

abiejų tipų šeimose (6 pav.). Tačiau atsakomybę, kaip vieną iš šeimos vertybių, labiau pabrėžia pilnose šeimose gyvenantys jaunuoliai (5 pav.). Tokią situaciją, tikėtina, nulėmė jų matytas šeimos gyvenimo modelis, pasidalijimas vaidmenimis joje.

Tyrimas parodė, kad jaunimo šeimos vertybių reikšmingumo tendencija iš esmės yra nulemta amžiaus: pirmoje vietoje – asmeninio gyvenimo vertybės (šeima, draugai, asmeniniai interesai).

Tyrimo duomenys rodo, kad, jaunimo nuomone, bendražmogiškosios vertybės, pvz., supratimas ir tolerancija, dosnumas, atleidimas, yra reikšmingos ir svarbios šeimos, kaip instituto, visapusiškam funkcionavimui. Tačiau abi tiriamųjų grupės (5, 6 pav.) taip pat pabrėžia tokias vertybes kaip pakankamos pajamos, bendri interesai, kurios iš esmės naudingos aktyviam, dalykiškam žmogui, siekiančiam prisitaikyti prie šiuolaikinio gyvenimo ir kurias galima būtų pavadinti moderniomis ar netgi pragmatinėmis. Galima daryti prielaidą, kad pragmatinių paskatų vedami jaunuoliai šeimą sudarytų ir iš išskaičiavimo, o ne tiesiog noro sukurti teisinius šeimos santykius.

7 pav. Respondentų nuomonės apie gyvenimą kartu iki vestuvių pasiskirstymas (N = 100)

Buvo siekta išsiaiškinti respondentų nuomonę apie partnerystę grįstus vyro ir moters santykius, kohabitaciją ir santykių įtvirtinimo santuoka reikalingumą šiuolaikiniam žmogui. Tiriamųjų, gyvenančių pilnose ir nepilnose šeimose, buvo paprašyta išsakyti savo nuomonę apie gyvenimą kartu iki vestuvių (7 pav.).

Dauguma tiriamųjų, gyvenančių pilnose ir nepilnose šeimose, mano, kad gyvenimas kartu iki vestuvių leidžia geriau pažinti žmogų, su kuriuo vėliau ketinama įtvirtinti santykius teisėtoje santuokoje. Šių dienų jaunimas liberaliau vertina partnerystę ir kintančias šeimos gyvenimo formas, šeimos, kaip instituto, transformacijas. Analizuojant respondentų šeimos sampratą, kad šeima yra tik susituokę asmenys ir jų vaikai, galima teigti, kad nesusituokusių asmenų partnerystės jaunimas šeima nelaiko. Ketinimas ateityje sudaryti santuoką leidžia daryti prielaidą, kad santuoka vis dar reikšminga.

Faktas, kad jaunuoliai teigiamai vertina gyvenimą kartu iki vestuvių, galėtų būti susijęs ir su jų amžiaus tarpsnio ypatumais, ypač aktualiais tampančiais tarpasmeniniais santykiais, ryšiais, gyvenimo prasmės paieškomis, savarankiškumo ir autonomijos tėvų atžvilgiu siekimu.

Išvados

1. Didžioji dalis pilnose ir nepilnose šeimose gyvenančių respondentų šeimos sampratą sieja tik su tradiciniu šeimos modeliu, pagrįstu savanorišku vyro ir moters sutarimu sudaryti šeimos teisinius santykius. Galime teigti, kad jaunimas konservatyviai žiūri į alternatyvius šeimos modelius.
2. Nepilnoje šeimoje gyvenantys jaunuoliai santuoką suvokia kaip itin reikšmingą ir būtina šeimos sudarymo sąlygą. Tyrimo duomenys paneigia nuomonę, kad plinta požiūris į santuoką kaip atgyvenusį institutą.
3. Skirtumai tarp šeiminių instituto tipo neturi įtakos asmenų požiūriui apie galimus šeimos stiprinimo būdus. Pačiais veiksmingiausiais būdais laiko: darbo sąlygų lengvatas, šeimos poilsiui ir rekreacinės funkcijos raiškai palankesnių aplinkų įkūrimą bei įvairių materialinių lengvatų suteikimą, palankias šeimos verslo kūrimo sąlygas.

4. Analizuojant tiriamųjų nuomonę apie šeimos vertybių reikšmingumą, būtina paminėti, kad dauguma respondentų labai svarbiomis įvardija abipusę pagalbą ir paramą bei ištikimybę. Kaip mažiausiai svarbias, kurios, tikėtina, daro mažiausiai įtakos šeiminių instituto stabilumui išlaikyti, tiriamieji įvardijo tradicijas ir tapatus religinius įsitikinimus.
5. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog didžioji dalis pilnose ir nepilnose šeimose gyvenančių respondentų gyvenimą kartu iki vestuvių vertina palankiai, nes tai leidžia prieš registruojant santuoką geriau pažinti žmogų. Jaunuoliai teigiamai vertina gyvenimą kartu iki vestuvių, nes tai susiję su aktualiais tampančiais tarpasmeniniais santykiais, ryšiais, gyvenimo prasmės paieškomis, savarankiškumo ir autonomijos tėvų atžvilgiu siekimu.

Literatūra

1. Aramavičiūtė V., Martišauskienė E., 2009, Vertybės: švietimo strategijos ir realybė. *Pedagogika*. T. 95. P. 28–34.
2. Augis R., 1993, *Psichologijos žodynas*. Vilnius: Mokslų ir enciklopedijų leidykla.
3. Butkienė G., Kepalaitė A., 1996, *Mokymasis ir asmenybės brendimas: pedagoginės psichologijos įvadas studentams, mokytojams, tėvams*. Vilnius: Margi raštai.
4. Held D., McGreaw A., Goldblatt D., Perraton J., 2002, *Globaliniai pokyčiai: politiniai, ekonominiai ir kultūriniai*. Vilnius: Margi raštai.
5. Kiliuvienė D., Vaitkienė I., 2007, Nesėkmingos tėvų ir paauglių bendravimas šeimoje – socialinę atskirtį skatinantys veiksnys. *Tiltai*. Nr. 4. P. 83–96.
6. Lietuvos Respublikos Konstitucija, 1992. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2013-05-03].
7. Mitrikas A., 2001, Moters vaidmens vertinimas Lietuvoje ir Europos šalyse. *Filosofija, sociologija*. Nr. 4. P. 18–24. Prieiga per internetą: <http://archive.minfolit.lt/arch/11501/11732.pdf> [žiūrėta 2013-04-14].
8. Mitrikas A., 2005, Svarbiausios gyvenimo vertybės šių dienų pasaulyje. *Filosofija, sociologija*. Nr. 2. P. 40–45. Prieiga per internetą: http://www.ebiblioteka.lt/resursai/LMA/Filosofija/0502_09_Fil_040_045.pdf [žiūrėta 2013-04-14].
9. Oficialioji konstitucinė doktrina. Prieiga per internetą: <http://www.lrkt.lt/DoktrinaFinansParama.html> [žiūrėta 2013-05-03].

10. Stankūnienė V., Jonkarytė A., Mikulionienė S., Mitrikas A. A., Maslauskaitė A., 2003, Šeimos revoliucija? Iššūkiai šeimos politikai. Vilnius: Socialinių tyrimų institutas. Prieiga per internetą: http://www.demografija.lt/users/www/uploaded/mografijos/turiniai/revoliucija_turinys.pdf [žiūrėta 2013-05-03].
11. Tilindienė I., 2006, Paauglių iš pilnų ir nepilnų šeimų savęs vertinimas ir santykis su aplinka. *Pedagogika*. Nr. 83. P. 148–153.
12. Valstybinės šeimos politikos koncepcija, 2008.

VALUE ORIENTATION EXPRESSION OF 10 AND 12 CLASS STUDENTS WHO LIVE IN FULL AND INCOMPLETE FAMILY: THE ASPECT OF FAMILY AND MARRIAGE

Eglė Matienė, Ramona Žiauberytė, Monika Murnikaitė, Simona Kiviliauskaitė

Summary

The establishment of a family at the state level is connected with marriage, which is, according to the law, a formalized voluntary agreement between a man and a woman in creating legal family relationship by eliminating alternative family institution types. Unfortunately, the socialization and value internalization process is commencing uninterruptedly and neglecting the family module. In Lithuania little attention has been paid to the issue of family values. Apart from European and World value investigations, a part of which were devoted to solving value and valuable orientation questions, special family value investigations in Lithuania were not executed.

The study results revealed that most of the respondents living in two-parent and single-parent families appreciate living together before the wedding, because it allows them to get to know someone before registering the marriage. The fact that young people appreciate living together before the wedding is related to actual interpersonal relationships, communication, a search for the meaning of life, independence and the pursuit for autonomy from their parents.

Keywords: full and incomplete family, values, family and marriage

PILNOJE IR NEPILNOJE ŠEIMOJE GYVENANČIŲ 10 IR 12 KLASIŲ MOKSLEIVIŲ VERTYBINIŲ ORIENTACIJŲ RAIŠKA: ŠEIMOS IR SANTUOKOS ASPEKTAS

Eglė Matienė, Ramona Žiauberytė, Monika Murnikaitė, Simona Kiviliauskaitė

Santrauka

Šeimos sudarymas valstybės lygmeniu yra siejamas tik su santuokos, t. y. įstatymų nustatyta tvarka įformintu savanorišku vyro ir moters susitarimu sukurti šeimos teisinius santykius, sudarymu, taip eliminuojant alternatyvius šeimos instituto tipus. Tačiau socializacijos, vertybių internalizacijos procesas vyksta betarpiškai ir nepaisant šeimos modelio. Lietuvoje šiuo klausimu šeimos vertybių tyrimams nebuvo skirta daug dėmesio. Be Europos ir pasaulio vertybių tyrimų, kurių dalis skirta kai kuriems šeimos vertybių ir vertybinių orientacijų klausimams, kitų specialių šeimos vertybių tyrimų Lietuvoje nebuvo atlikta.

Tyrimo rezultatai atskleidė, jog didžioji dalis pilnose ir nepilnose šeimose gyvenančių respondentų gyvenimą kartu iki vestuvių vertina palankiai, nes tai leidžia geriau pažinti žmogų, prieš registruojant santuoką. Kad jaunuoliai teigiamai vertina gyvenimą kartu iki vestuvių, susiję su aktualiais tampančiais tarpasmeniniais santykiais, ryšiais, gyvenimo prasmės paieškomis, savarankiškumo ir autonomijos tėvų atžvilgiu siekimu.

Prasminiai žodžiai: pilna ir nepilna šeima, vertybės, šeima ir vedybos.

Įteikta 2013-10-24